

1 הַחֹדֶשׁ¹ הַזֶּה חֹדֶשׁ נִסָּן יִהְיֶה לָכֶם לַבְּנֵי יִשְׂרָאֵל רֵאשׁ חֲדָשִׁים וְגו'²,
 2 הַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן לַחֹדֶשׁ הַשְּׁנֵה וּמִבֵּיא כ"ק אֲדַמְרוּר ה'צִמְח צֶדֶק'
 3 בְּמֵאמְרוֹ מֵאמַר חֲסִידוֹת שְׁלוֹ 'דְּבוּר הַמִּתְחִיל' הַפּוֹתַח בַּפְּסוּק זֶה
 4 "הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם..." מִשְׁנַת תְּרִכּו"ו³ שְׁאֲמְרוּ קִדְּם הַסִּתְּלָקוֹתוֹ⁴

5 קרוב ליום הסתלקותו (בי"ג ניסן)
 6 אותה שנה וְהָרִי הַשְּׁנָה הִיא
 7 שְׁנַת הַמֵּאָה לַהַסִּתְּלָקוֹת-
 8 הַלּוּלָא שְׁלוֹ) מֵה שְׁפָתוֹב
 9 בְּמִדְרָשׁ⁵ הַחֹדֶשׁ הַזֶּה
 10 לָכֶם, הַדָּא הוּא דְקִתִּיב⁶
 11 זֶהוּ שְׁכָתוֹב אֲשֶׁרִי הַגּוֹי
 12 אֲשֶׁר ה' אֱלֹקָיו, הָעַם
 13 בְּחַר לְנַחֲלָה לוֹ, מִשְׁבַּחַר
 14 הַקֶּבֶץ"ה בְּעוֹלָמוֹ קִבַּע בוֹ
 15 רֵאשֵׁי חֲדָשִׁים וְשָׁנִים,
 16 וּכְשֶׁבַחַר בְּיַעֲקֹב וּבְנָיו
 17 קִבַּע בוֹ רֵאשׁ חֹדֶשׁ שֶׁל
 18 גְּאוּלָּה, שָׁבוּ בַחֹדֶשׁ נִסָּן
 19 נִגְאָלוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם,
 20 וְבוֹ בַחֹדֶשׁ נִסָּן עֲתִידִין
 21 לְהִגָּאֵל, שְׁנֵאמַר⁷ כִּימִי
 22 צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם
 23 אֶרְאֶנּוּ נִפְלְאוֹת בַּגּוּלָה
 24 הַעֲתִידָה לְבוֹא, וְהַדְמִינָן בֵּין
 25 גְּאוּלַת מִצְרַיִם לְגְּאוּלַת הַעֲתִידָה
 26 מִלְמַד גַּם כִּי כֶשֶׁם שֶׁהִצִּיאָה
 27 מִמִּצְרַיִם הֵייתָה בַחֹדֶשׁ נִסָּן כֵּן
 28 גַּם הַגּוּלָה הַעֲתִידָה לְבוֹא תִּהְיֶה
 29 בַחֹדֶשׁ נִסָּן.
 30 (ב) וּמִמְשִׁיף אֲדַמְרוּר הַצִּמְח
 31 צֶדֶק בְּמֵאמְרוֹ⁸ שְׁיֵשׁ
 32 לְהַקְדִּים הַקְּצוּר מִהַדְרוּשׁ
 33 מֵאמַר חֲסִידוֹת בִּתְוֹרָה
 34 אֲוִר⁹ סֵפֶר מֵאמְרוֹי אֲדַמְרוּר
 35 חֲזָקָן (סְבוּ, אֲבִי אִימוֹ, שֶׁל הַצִּמְח
 36 צֶדֶק) עַל פְּרִשׁוֹת הַתּוֹרָה
 37 בַחֲמוּשִׁים בְּרֵאשִׁית וּשְׁמוֹת עַל

38 הַפְּסוּק¹⁰ לָכֵן אָמַר לַבְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲנִי הַגּוֹי וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם,
 39 שְׁמִבֵּיא שָׁם מֵאֲמַר רְבוּתֵינוּ ז"ל¹¹ בַּמִּשְׁנָה מִזְכִּירִין יְצִיאַת
 40 מִצְרַיִם בְּלִילוֹת, דְּהֵינּוּ גַם בְּלִילוֹת, וְצָרִיף לְהִבִּין מֵה נִשְׁתַּנָּה
 41 בַּמָּה שׁוּנָה וּמִיּוֹחַד גַּם יְצִיאַת מִצְרַיִם מִכָּל שְׂאֵר הַנְּסִיִּים שְׁלֵא
 42 הַזֶּהרְנוּ עֲלֵיהֶם לְהִזְכִּירֵם
 43 כָּל כָּךְ, וְאִילוּ עַל יְצִיאַת
 44 מִצְרַיִם יֵשׁ צִיּוּי מִיּוֹחַד לְהִזְכִּיר
 45 אוֹתָהּ וְהַמְצוּוֹה הִיא גַם בְּלִילָה.?
 46 וּמִתְחִיל לְבָאֵר הָעֲנָן
 47 דִּיְצִיאַת מִצְרַיִם, שְׁעַל-זֶה
 48 אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ ז"ל¹² בְּכָל
 49 דוֹר וָדוֹר חֵיב אֲדָם
 50 לְרֵאוֹת אֶת עֲצָמוֹ, וְהַמְצוּוֹה
 51 הִיא לְהִזְכִּיר אֶת יְצִיאַת מִצְרַיִם
 52 בְּכָל יוֹם בְּבִקְרָה וּבְעֶרְבֹ, כְּאִילוּ
 53 עֲכָשׁוּ הוּא עֵת
 54 יְצִיאַת מִצְרַיִם, וְעַל כֵּךְ אֹמַר
 55 אֲדַמְרוּר ה'צִמְח צֶדֶק' בַּמֵּאמַר
 56 הַנּוֹכַח שְׁיֵשְׁנוּ גַם הָעֲנָן
 57 דִּיְצִיאַת מִצְרַיִם בְּרוּחַנִיּוֹת
 58 לְמַעֲלָה בְּעוֹלָמוֹת
 59 הָעֲלִיוֹנִים, וְכִמּוֹ כֵּן
 60 לְמִטָּה בְּנִפְשׁ בְּעִבּוֹדַת
 61 הָאָדָם, כִּפִּי שֶׁהוֹלֵךְ וּמַבְאֵר.
 62 וְהָעֲנָן בְּזָה, בִּיאוֹר
 63 הַמְשַׁמְעוֹת שֶׁל יְצִיאַת מִצְרַיִם
 64 לְמַעֲלָה בְּרוּחַנִיּוֹת וּבַעֲבוּרַת הַשֶּׁם
 65 בְּנִפְשׁ הָאָדָם דְּהִנֵּה כְּתִיב¹³
 66 מֵה יִפִּית וּמֵה נַעֲמַת
 67 אֶהְיֶה בְּתַעֲנוּגִים, שְׁמֹנֶה
 68 מֵאֲחַבַת ה' בְּדוּרְגָה שֶׁל "אֲחַבַּה
 69 בְּתַעֲנוּגִים" נַעֲשֶׂה לְמִטָּה
 70 בְּנִפְשׁ הָאָדָם עֲנָן
 71 הַשְּׁמָחָה בְּקִיּוֹם הַתּוֹרָה
 72 וּמִצְוֹת, שְׁמָחָה שֶׁל
 73 מִצְוָה, כִּמּוֹ שְׁפָתוֹב¹⁴
 74 עֲבַדְתָּ אֶת הַגּוֹי אֱלֹקֵיךָ

בס"ד. שבת פרשת ויקהל-פקודי, פרשת החודש, מברכים החודש ניסן, ה'תשכ"ו (הנחה בלתי מוגה)

הַחֹדֶשׁ¹ הַזֶּה לָכֶם רֵאשׁ חֲדָשִׁים וְגו'², וּמִבֵּיא כ"ק אֲדַמְרוּר ה'צִמְח צֶדֶק' בְּמֵאמְרוֹ 'דְּבוּר הַמִּתְחִיל' זֶה מִשְׁנַת תְּרִכּו"ו³ שְׁאֲמְרוּ קִדְּם הַסִּתְּלָקוֹתוֹ (וְהָרִי הַשְּׁנָה הִיא שְׁנַת הַמֵּאָה לַהַסִּתְּלָקוֹת-הַלּוּלָא שְׁלוֹ) מֵה שְׁפָתוֹב בְּמִדְרָשׁ⁵ הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם, הַדָּא הוּא דְקִתִּיב⁶ אֲשֶׁרִי הַגּוֹי אֲשֶׁר ה' אֱלֹקָיו, הָעַם בְּחַר לְנַחֲלָה לוֹ, מִשְׁבַּחַר הַקֶּבֶץ"ה בְּעוֹלָמוֹ קִבַּע בוֹ רֵאשֵׁי חֲדָשִׁים וְשָׁנִים, וּכְשֶׁבַחַר בְּיַעֲקֹב וּבְנָיו קִבַּע בוֹ רֵאשׁ חֹדֶשׁ שֶׁל גְּאוּלָּה, שָׁבוּ נִגְאָלוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, וְבוֹ עֲתִידִין לְהִגָּאֵל, שְׁנֵאמַר⁷ כִּימִי צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֶרְאֶנּוּ נִפְלְאוֹת.

(ב) וּמִמְשִׁיף בְּמֵאמְרוֹ⁸ שְׁיֵשׁ לְהַקְדִּים הַקְּצוּר מִהַדְרוּשׁ בִּתְוֹרָה אֲוִר⁹ עַל הַפְּסוּק¹⁰ לָכֵן אָמַר לַבְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲנִי הַגּוֹי וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם, שְׁמִבֵּיא שָׁם מֵאֲמַר רְבוּתֵינוּ ז"ל¹¹ מִזְכִּירִין יְצִיאַת מִצְרַיִם בְּלִילוֹת, דְּהֵינּוּ גַם בְּלִילוֹת, וְצָרִיף לְהִבִּין מֵה נִשְׁתַּנָּה גַּם יְצִיאַת מִצְרַיִם מִכָּל הַנְּסִיִּים שְׁלֵא הַזֶּהרְנוּ עֲלֵיהֶם לְהִזְכִּירֵם כָּל כָּךְ. וּמִתְחִיל לְבָאֵר הָעֲנָן דִּיְצִיאַת מִצְרַיִם, שְׁעַל-זֶה אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ ז"ל¹² בְּכָל דוֹר וָדוֹר חֵיב אֲדָם לְרֵאוֹת אֶת עֲצָמוֹ, בְּכָל יוֹם בְּבִקְרָה וּבְעֶרְבֹ, כְּאִילוּ הוּא עֵת יְצִיאַת מִצְרַיִם, שְׁיֵשְׁנוּ גַם הָעֲנָן דִּיְצִיאַת מִצְרַיִם בְּרוּחַנִיּוֹת לְמַעֲלָה בְּעוֹלָמוֹת הָעֲלִיוֹנִים, וְכִמּוֹ כֵּן לְמִטָּה בְּנִפְשׁ בְּעִבּוֹדַת הָאָדָם. וְהָעֲנָן בְּזָה, דְּהִנֵּה כְּתִיב¹³ מֵה יִפִּית וּמֵה נַעֲמַת אֶהְיֶה בְּתַעֲנוּגִים, שְׁמֹנֶה בְּקִיּוֹם הַתּוֹרָה וּמִצְוֹת, שְׁמָחָה בְּקִיּוֹם הַתּוֹרָה וּמִצְוֹת, שְׁמָחָה שֶׁל הָאָדָם עֲנָן הַשְּׁמָחָה בְּקִיּוֹם הַתּוֹרָה וּמִצְוֹת, שְׁמָחָה שֶׁל

(1) מאמר זה הוא חלק ממאמר ד"ה החודש הזה לכם תרכ"ו (כ"ה ב"פתח דבר" לקונטרס "מאמר החודש הזה לכם — תרכ"ו").
 וראה גם השיחה בקשר להמאמר (תורת מנחם — התוועדויות חמ"ו ס"ע 234 ואילך). (2) בא יב. ב. (3) נדפס באוה"ת שמות ע' רסד ואילך, ובקונטרס בפ"ע (ב' ניסן תשכ"ו) — בתוספת איזה הערות ומ"מ מכ"ק אדמו"ר שליט"א שנדפסו בהתחלת הקונטרס.
 (4) כן נרשם בא' הביכלאך שבו נמצא מאמר זה (בוך "87-שניידערמאן"). (5) שמ"ר פט"ו, יא. (6) תהלים לג, יב. (7) מיכה ז, טו.
 (8) בהבא לקמן — ראה גם ד"ה החודש באוה"ת בא ח"ח ע' ב'בתתק ואילך. ד"ה הנ"ל תשי"ז (סה"מ תשי"ז ע' קעד ואילך). פלח הרמון ע"ס שמות ע' סו ואילך. (9) וארא נו, ב. (10) וארא ו, ו. (11) משנה ברכות יב, ב. (12) משנה פסחים קטז, ב. תניא רפמ"ז.
 (13) שה"ש ז, ז. וראה גם ד"ה החודש עזר"ת (סה"מ עזר"ת ע' קלה ואילך). ד"ה הנ"ל תשי"ד. תשי"ט (סה"מ תשי"ד ע' קכב

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

מדות, ושבע פעמים שבע זה יובל אחד, ומה נזעים נ' אלפים יובלות, ועל
 שמיטה הג' כתוב שיהי' ריבוי הטוב, כי זהו כנגד ספירה הג' מידת התפארת,
 אבל חוץ ממילים ספורות אלו לא מצאתי הסבר. והרבי הוסיף: ענין נ' אלפים
 יובלות נרמז באור החיים פרשת בהר, וגם בשערי גן-עדן מר' יעקב קאפיל
 שהי' בזמן הבעל-שם-טוב,
 והצמח-צדק מביא אותו כמה פעמים).
 וענין זה נעשה על-ידי
 ההתבוננות במה
 שכתוב¹⁶ כי נשגב שמו
 לבדו, הודו על ארץ
 ושמים, היינו, שכל עניני
 האור האלוקי מה שנמשך
 מלמעלה למטה ומאיר על
 ארץ ושמים - ארץ זה
 גן-עדן התחתון, ושמים
 זה גן-עדן העליון - אינו
 אלא הודו וזיוו של שמו,
 היינו, לא השם עצמו אלא
 הארה מועטת בלבד
 מבחינת שמו, שהיא
 מדת מלכותו של הקדוש-
 ברוך-הוא, האחרונה והתחתונה
 מעשר הספירות שעל-ידי הירידה
 של האור האלוקי לבחינת מלכות
 יש התהוות של העולמות,
 שנקרא שמו מלך
 עליהם, הרי שיש קשר מיוחד
 בין השם לענין המלכות ("שמו
 מלך" וטעם הדבר שכל מה
 שנמשך למטה הוא רק הארה מועטת מבחינת שם ואפילו לא השם עצמו הוא
 כי גם שמו נשגב לבדו, והוא נעלה ומרומם מלהיות נמשך ומתגלה
 למטה, ורק הודו וזיוו שהם הארה מועטת של שמו הוא הנמשך
 מלמעלה למטה ומאיר על ארץ ושמים, גן-עדן התחתון בחינת
 "ארץ" וגן-עדן העליון בחינת "שמים".
 ומוסיף ה'צמח צדק', שאפשר לפרש ענין זה (שגם שמו
 נשגב לבדו, והוא נעלה ומרומם ולא נמשך ומתגלה בארץ ורק הודו
 וזיוו של שמו הארה מועטת משמו מאיר על ארץ ושמים) על-פי
 מה שכתוב בפאור לדרוש מאמר זה¹⁷ שיש במלכות עצמה
 שהיא בחינת שם כאמור ב' בחינות, בחינת חיציניות ובחינת
 פנימיות, כמו שכתוב ב'זהר הרקיע' מהאריז"ל ריש פרשת
 בראשית, בפרוש מה שכתוב¹⁸ כשושנה בין החוחים כן
 אומר על כנסת ישראל כשושנה בין החוחים כמו פרח נאה שנמצא בין
 קוצים ומעלתו ניכרת וכולטת כן רעיתי גו', ומבואר בכתבי האריז"ל

בשמיטה ובטוב לבב מרוב כל ועבדת את אויבך", ובתניא (פרק
 כ"ו) נאמר: "ונודע לכל פירוש האר"ז על פסוק זה". ומבואר על כך
 ב'לקוטי תורה' (פרשת תזריע): "דלכאורה משמע אף-על-פי שעובד אלוקים
 רק שאין העבודה בשמחה טובה
 לבב אזי יומשך העונש ועבדת
 את אויבך. וזה אינו מובן, כי
 מפני מה יהי' העונש המר הזה
 מחמת חסרון השמחה לבד? אך
 העניין כמו שכתוב כי אדם אין
 צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא
 יחטא ומחמת זה נמשך העונש,
 ואף-על-פי כן, אילו הי' עובד
 את ה' בשמחה של מצוה, הי'
 גדול כוח שמחה זו שמעורר
 השמחה למעלה כביכול והיא
 מבטלת הדינים... מה-שאין-כן
 תחת אשר לא עבדת בשמחה...".
 ופעמים רבות הפסוק מובא
 בחלקו, כמו כאן - "עבדת את ה'
 אלוקיך בשמחה ובטוב לבב
 מרוב כל", להדגשת המעלה
 והחשיבות הגדולה שבשמחה
 של מצוה (שזהו השמחה של
 מצוה נובעת מצד גדל
 מעלת גלוי אור אין-סוף
 ברוך-הוא למטה
 שנעשה על-ידי קיום
 התורה ומצות, שהוא
 נעלה יותר מרוב כל,
 שהם "רוב כל" הם התענוגי עולם
 הרוחניים וגן-עדן התחתון וגן-עדן העליון, וכמבאר
 במקום אחר¹⁵ שב'רוב כל' נקללים כל הגלויים של האורות
 האלוקיים שיהיו שעתידיים להיות במשך נ' אלפים יובלות מבואר
 בספרי קבלה כי כללות משך הזמן הוא חמישים אלף פעמים חמישים שנה,
 יובל, ומובא שהכוונה היא גם לכך שזהו המספר הכללי של העליות מדרגה
 לדרגה, בכל שנת שמיטה יש התעלות של העולמות (השמיטה נקראת "שבת
 לה' ובשבת יש עלי' של העולמות) והרי כל יובל הוא שבע שמיטות
 (בהזדמנות מסוימת אמר על כך הרבי (לפי רשימה לא מוגהת): בענין נ'
 אלפים יובלות כתוב שהעולם הזה הוא שמיטה שנייה ואחר כך יש שבע
 שמיטות ואחר כך בא היובל, ובנוגע לשמיטה הראשונה מובא בחסידות
 שמקובלים הראשונים (ספר התמונה) סברו שזהו שבעת אלפים שנים
 ("שמיטה" בגשמיות, אבל האריז"ל אומר שזהו ברוחניות, עולם התווה, מדת
 החסד, ובהמשך לשמיטה הראשונה באות ז' שמיטות, ומובן שהכוונה לז'

ואילך. תשי"ט ע' קנו ואילך). (14) תבוא כח, מז. (15) ראה תו"א תצוה פא, ג. (16) תהלים קמח, יג. (17) תו"א שם נח, ד. (18) שה"ש

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 שעל-פי הסדר הכוונה לכך ש**בחינת חיצוניות המלכות שיוֹרֶדֶת**
 2 **לְבְרִיאָהּ-יְצִירָהּ-עֲשִׂיָּהּ לְהַחִיּוֹתָן**, כמבואר בתורת החסידות שבכל
 3 דרגה יש פנימיות וחיצוניות. והפנימיות היא עניינה ותוכנה ומהותה של הבחינה
 4 עצמה ומה שיוֹרֶד ממנה לדרגה הבאה אחריה ב"סדר השתלשלות" של האור
 5 האלוקי מלמעלה למטה מדרגה
 6 לדרגה הוא רק החיצוניות שלה
 7 וכך גם במלכות שבעולם
 8 האצילות שיוֹרֶדֶת ומשפיעה חיות
 9 לעולמות בריאה-יצירה-עשייה
 10 שלמטה מעולם האצילות, רק
 11 חיצוניות המלכות היא הנמשכת
 12 ולא הפנימיות, **זֶהוּ עֵנְיָן**
 13 **שׁוֹשְׁנָה** חיצוניות המלכות
 14 דאצילות כאשר היא נמשכת
 15 ויוֹרֶדֶת בֵּין הַחוּחִים, עולמות
 16 בריאה-יצירה-עשייה שהם
 17 כ"חוחים" לגבי עולם האצילות.
 18 וב**בחינת פנימיות המלכות**
 19 **שְׂאִינָה יוֹרֶדֶת כָּלֵל**, הוא
 20 **בְּחִינַת רְעִיָּתִי. וְעַל-פִּי-זֶה**
 21 **יֵשׁ לוֹמֵר, שְׁנֹשְׁבֵי שְׁמוֹ**
 22 **לְבָדוֹ זֶהוּ פְּנִימִיּוֹת**
 23 **הַמְּלָכוֹת**, אותה בחינה בשם
 24 עצמו שאיננה יורדת ונמשכת
 25 מעולם האצילות לעולמות
 26 שלמטה מהאצילות **וְהוֹדוּ**
 27 **וְזִיווּ שֶׁל שְׁמוֹ שְׁנֹמְשֵׁף עַל**
 28 **אֶרֶץ וְשָׂמִים**, ומאיר בבחינת
 29 השונות בגן-עדן, כאמור, **הֵינְנוּ**
 30 **חִיצוֹנִיּוֹת הַמְּלָכוֹת** שיוֹרֶדֶת
 31 ומאירה בעולמות בריאה-יצירה-
 32 עשייה.
 33 וְזֶהוּ שְׂקִיּוֹם הַתּוֹרָה
 34 **וּמִצְוֹת הוּא נֶעְלָה יוֹתֵר**
 35 **מִרֹּב כָּל' שְׁהֵם**
 36 **הַתַּעֲנוּגִים דְּגֵן-עֵדֶן הַתַּחְתּוֹן וְגֵן-עֵדֶן הָעֲלִיּוֹן**, כאמור, בתורת
 37 החסידות מפרשים את הפסוק "עבדת את ה' אלוקיך בשמחה ובטוב לבב מרוב
 38 כל" במובן זה שעבודת ה' עלידי קיום התורה והמצוות בעולם הזה נעלית
 39 יותר מאשר העונג של הנשמות מגילוי אלוקות בגן עדן, בדרגות השונות שלו,
 40 הנקראת "רוב כל", ומעתה מובן הטעם לכך **לְפִי שְׂאִינָם** התענוגים
 41 הרוחניים בגן עדן **אֲלָא מִבְּחִינַת הוֹדוּ וְזִיווּ** והארה מועטת **שֶׁל שְׁמוֹ**
 42 בחינת חיצוניות המלכות **כָּלֵל**, **מֵהַ-שְׂאִינֵי-כֵן קִיּוֹם הַתּוֹרָה וּמִצְוֹת**

43 **שְׁעַל-זֶה נֹאמֵר אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו, בְּמִצְוֹתָיו מִמֶּשׁ, צִוּוּ**
 44 **שֶׁל הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בַעֲצֻמוֹ, וְלֹא רַק זִיו וְהָאֲרָה, שְׂבָהֵם** במצוות ה'
 45 **מְלַבֵּשׁ אֹרֶךְ אֵינֶ-סוּף בְּרוּךְ-הוּא בַעֲצֻמוֹ וּבְכַבּוּדוֹ מִמֶּשׁ.**
 46 **וְעַל-יְדֵי הַתְּבוּנָנוֹת זו, יִשְׁמַח וְיִגָּל** האדם המקיים את המצוות **בְּאֹרֶךְ**
 47 **אֵינֶ-סוּף בְּרוּךְ-הוּא**
 48 **הַמֵּתַפְשֵׁט** מלמעלה,
 49 מהקדוש-ברוך-הוא בעצמו
 50 **וּמִתְלַבֵּשׁ בַּעֲסֵק הַתּוֹרָה**
 51 **וּמִצְוֹת, שֶׁהוּא** האור
 52 **הַמְלוּבֵשׁ** בתורה ומצוות
 53 **לְמַעַל מֵהָאֹרֶךְ וְהַגְּלוּי**
 54 **שְׂמֵאִיר עַל אֶרֶץ וְשָׂמִים**,
 55 היינו האור האלוקי המאיר
 56 **בְּגֵן-עֵדֶן הַתַּחְתּוֹן** הנקרא
 57 "ארץ" **וְגֵן-עֵדֶן הָעֲלִיּוֹן**
 58 הנקרא "שמים".
 59 **וְזֶהוּ כְּלֻמַּת הָעֵנְיָן**
 60 **דִּיציאת מצרים** הרוחנית
 61 בעבודת ה' **בְּנֶפֶשׁ הָאָדָם שְׂבָכָל**
 62 **דוֹר וָדוֹר וְכָל יוֹם וָיוֹם**,
 63 היינו **שְׁעַל-יְדֵי קִיּוֹם**
 64 **הַתּוֹרָה וּמִצְוֹת, שְׂבָהֵם**
 65 **מְלַבֵּשׁ אֹרֶךְ אֵינֶ-סוּף**
 66 **בְּרוּךְ-הוּא בַעֲצֻמוֹ**
 67 **וּבְכַבּוּדוֹ מִמֶּשׁ, וְלֹא רַק זִיו**
 68 **וְהָאֲרָה מוֹעֵטת מִמֶּנּוּ נַעֲשִׂית**
 69 **הַיְצִיאָה מִכָּל הַמִּצְרִים**
 70 **וְגַבּוּלִים דְּסִדְר**
 71 **הַשְּׂתַלְשֻׁלוֹת** שבו האור
 72 האלוקי בא במדידה והגבלה
 73 ויוֹרֶד מִדְּרָגָה לְדְרָגָה, ואילו
 74 בתורה ומצוות מלוּבֵשׁ אור
 75 אלוקי אין-סופי בלתי מוגבל
 76 מהקדוש-ברוך-הוא בכבודו
 77 ובעצמו.
 78 **ג) וּבְזֶה יוֹכֵן¹⁹ מֵה שְׂכָתוֹב בַּתְּחִלַּת עֲשֶׂרֶת הַדְּבָרוֹת שְׂבָמֶתָן**
 79 **תּוֹרָה, אֲנֹכִי הֲוִי' אֱלֹקֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם²⁰,**
 80 **וַיְדוּעָה הַשְּׂאֵלָה²¹ בַּפְּסוּק זֶה לְמָה נֹאמֵר אֲנִי ה' אֱלֹקֶיךָ אֲשֶׁר**
 81 **הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם, וְלֹא נֹאמֵר אֲשֶׁר בְּרִאֲתִי**
 82 **וְאֶרֶץ, שְׂזָהוּ בְרִיאַת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ "יש" מ"אין", דבר מלא-דבר היא**
 83 **פְּלֵא וְחִידוּשׁ גְּדוֹל יוֹתֵר מִיציאת מצרים ואם כן הוא מלמד יותר על**
 84 גדולת ה'.

ב. ב. (19) ראה גם ד"ה החודש עטר"ת; ה'ש"ת (סה"מ עטר"ת ע' שכג ואילך; ה'ש"ת ע' 20 ואילך). ועוד. (20) יתרו כ, ב. ואתחנן
 ה, ו. (21) ראה ראב"ע יתרו כ, א. מאמרי אדמו"ר האמצעי ויקרא ח"א ע' תא. וש"נ.

החודש הזה לכם ראש חדשים וגו'

ביאור בדרך אפשר

1 וְאֵף שֶׁהֶעֱנֵן דְּבַר־יָאֵת שְׁמַיִם וְאֶרֶץ נִזְכָּר בְּהִמְשָׁךְ עֲשֶׂרֶת
 2 הַדְּבָרוֹת, שֶׁזֶהוּ מֵה שֶׁכְּתוּב בַּמִּצְוֹת שֶׁבַת, כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים
 3 עָשָׂה הָיוּ אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ וּבַיּוֹם הַשְּׂבִיעִי שָׁבַת
 4 גּו'22, וְדַבְּרֵי הַכְּתוּב שֶׁ בְּרָא אֶת הָעוֹלָם בִּשְׁשֵׁה יָמִים מְזַכְּרִים אֶת הַעֹבֵדָה
 5 שֶׁ בְּרָא הוּא בְּרָא הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ
 6 מִכָּל־מְקוֹם, גַּבִּי אֲנִכִּי 1
 7 הָיוּ אֱלֹקֶיךָ שִׁבְחָה הִיא 2
 8 הַפְּתִיחָה וְהַהֲתַחֲלָה שֶׁל עֶשְׂרֵת
 9 הַדְּבָרוֹת נִזְכָּר רַק אֲשֶׁר
 10 הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם,
 11 וְלֹא נִזְכָּר בְּרִיאַת שְׁמַיִם
 12 וְאֶרֶץ וְחֹדֶרֶת הַשְּׂאֵלָה מֵהוּ
 13 הַטֶּעַם לִכְךָ, וְהִיא בְּרִיאַת שָׁמַיִם
 14 וְאֶרֶץ הִיא פֶּלֶא וְחִירוֹשׁ גְּדוֹל
 15 יוֹתֵר מֵאֲשֶׁר יִצְאֵת מִצְרַיִם?
 16 אֵף הֶעֱנֵן הוּא, שֶׁבְּרִיאַת
 17 שְׁמַיִם וְאֶרֶץ נִמְשָׁכֶת
 18 מִבְּחִינַת דְּבוּר הָעֲלִיּוֹן,
 19 כְּמֵאֲמַר רַבּוֹתֵינוּ ז"ל23
 20 בְּעֲשֶׂרֶת מֵאֲמָרוֹת אֲמִירָה
 21 וְדִיבּוּר נִבְרָא הָעוֹלָם,
 22 שֶׁהִיא בְּחִינָה אֲחֵרוּנָה,
 23 בַּעֲשֶׂר הַסְּפִירוֹת שְׁבַמְצֵעוֹת
 24 הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא פּוֹעֵל וּמִתְגַּלֶּה
 25 בְּחִינַת הַמַּלְכוּת שֶׁעֲנִינָה
 26 לְגַלּוֹת וְלַהֲשִׁיעַ אֶת הָאוֹר
 27 הָאֱלוּקִי לְמַטָּה, כִּשֶׁם שֶׁבֵּאֵדָם
 28 הַדִּיבּוּר הוּא הָאֲמִצְעִי שֶׁמִּבְּטָא
 29 וּמְגַלֶּה הַחֻצָּה אֶת תּוֹכֵן הַשְּׁכָל
 30 וְהַרְגֵשׁ שֶׁל הָאֵדָם (וְכַפִּי שֶׁנִּרְמַז
 31 גַּם בְּכַתּוּב "בְּאִשֶׁר דָּבַר מֶלֶךְ
 32 שְׁלוֹטֵן", וְכִשֶׁם שֶׁהַמֶּלֶךְ שׁוֹלֵט
 33 בְּאֲמִצְעוֹת הַחוּרָאוֹת וּפְקוּדוֹת
 34 שֶׁהוּא מִבְּטָא בְּדִיבּוּר כֵךְ עֲנִין
 35 הַדִּיבּוּר שֶׁל הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא,
 36 כְּבִיכּוֹל, הוּא סְפִירַת הַמַּלְכוּת).
 37 וְיִתְרָה מְזֵה, לֹא זֶה בְּלַבַּד
 38 שְׁבִרִיאַת שָׁמַיִם וְאֶרֶץ נִמְשָׁכֶת מִבְּחִינַת דִּיבּוּר הָעֲלִיּוֹן, בְּחִינַת מַלְכוּת, שֶׁהִיא
 39 הַבְּחִינָה הַתַּחְתּוֹנָה בִּיּוֹתֵר בַּעֲשֶׂר הַסְּפִירוֹת אֲלֵא כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר לְעִיל
 40 שֶׁהַמְשָׁכָה בְּעוֹלָמוֹת מִבְּחִינַת הַמַּלְכוּת עֲצֻמָּה הִיא (לֹא
 41 מִבְּחִינַת פְּנִימִיּוֹת הַמַּלְכוּת, אֲלֵא) מִבְּחִינַת חִיצוֹנִיּוֹת הַמַּלְכוּת
 42 בְּלַבַּד. אֲבָל הֶעֱנֵן דִּיִּצְאֵת מִצְרַיִם הוּא עַל־יְדֵי בְּחִינַת אֲנִכִּי,
 43 כְּכַתּוּב בְּתַחֲלִיל הַפְּסוּק "אֲנִכִּי ה' אֱלוֹקֶיךָ" שֶׁהוּא בְּחִינַת "אֲנִכִּי" כְּכִיכּוֹל

ביאור בדרך אפשר

44 מֵהוּתוֹ וְעֲצֻמוֹתוֹ שֶׁל הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּעֲצוּמוֹ, שֶׁנִּעְלָה מֵאֵד מִבְּחִינַת
 45 הַמַּלְכוּת וְהִינּוּ, לְפִי שִׁיִּצְאֵת מִצְרַיִם הִיא הִיִּצְאָה מִהַמִּצְרַיִם
 46 וְגִבּוּלִים שֶׁל סֹדֵר הַהֲשַׁתְּלָשְׁלוֹת בְּשׁוּנָה מִבְּחִינַת הַמַּלְכוּת שֶׁהִיא בְּחוּךְ
 47 הַגְּדוּרִים וְהַגְּבוּלוֹת, "מִצְרַיִם" שֶׁל סֹדֵר הַשְּׁתַלְשּׁלוֹת.
 48 וְזֶהוּ גַם הַחֲלוּק הַהִבְדֵּל
 49 שֶׁבֵּין עֲשֶׂרֶת הַדְּבָרוֹת
 50 שְׁמַתְחִילִים בְּאֶל"ף
 51 (אֲנִכִּי) לְבְּרִיאַת שְׁמַיִם
 52 וְאֶרֶץ שְׁמַתְחִילָה בְּבִי"ת
 53 (בְּרֵאשִׁית), כִּי הַבִּי"ת
 54 לְשׁוֹן "בֵּית" הוּא עֲנִין
 55 בְּחִינַת יְבֻנָּה בֵּית24,
 56 בְּחִינַת הַחֲכֻמָּה בְּלַבַּד,
 57 אֲבָל הָאֶל"ף הוּא אוֹתִיּוֹת
 58 פְּלֵא25, שֶׁלְּמַעְלָה
 59 מִהַחֲכֻמָּה שֶׁהִיא "פְּלֵא" עֲנִינָה
 60 דָּבַר שֶׁלְּמַעְלָה מִהַבְּנָה וְהַשְּׁגָה
 61 שְׁכִלִית (כִּשֶׁם שֶׁבְּכוּחוֹת הַנֶּפֶשׁ
 62 כּוֹחַ הַשְּׁכָל הוּא אֲמָנָם כּוֹחַ נִעְלָה
 63 אֲבָל כּוֹחַ הַרְצוֹן הוּא לְמַעְלָה
 64 מֵהַשְּׁכָל), וְנִמְצָא שִׁיִּצְאֵת מִצְרַיִם,
 65 "אֲנִכִּי ה' אֱלוֹקֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ
 66 מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם", נִעְלָה מִעֲנִין
 67 בְּרִיאַת שָׁמַיִם וְאֶרֶץ, "בְּרֵאשִׁית
 68 בְּרָא אֱלוֹקִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת
 69 הָאָרֶץ", וְלִכְן עֶשְׂרֵת הַדְּבָרוֹת
 70 נִפְתַּחוּת בְּעֲנִין יִצְאֵת מִצְרַיִם.
 71 (ד) וְזֶהוּ שֶׁאֲמָרוּ חֲכָמֵינוּ
 72 ז"ל מִשְׁבַּחַר הַקֶּבֶ"ה
 73 בְּעוֹלָמוֹ קָבַע בּוֹ רֵאשִׁי
 74 חֲדָשִׁים, וְכִשְׁבַּחַר בְּיַעֲקֹב
 75 וּבְנָיו קָבַע בּוֹ רֵאשׁ חֲדָשׁ
 76 שֶׁל גְּאוּלָּה, שֶׁזֶהוּ כְּלָלוֹת
 77 הַחֲלוּק הַהִבְדֵּל הַכְּלָלִי שֶׁבֵּין
 78 הַמֵּהוּת וְהַתּוֹכֵן שֶׁל הַחֲדָשִׁים
 79 תְּשֻׁרֵי וְנִסְזוֹן, דְּכִינּוֹן
 80 שְׁבַחַר־נִבְרָא הָעוֹלָם,
 81 הָרִי קָבִיעַת רֵאשִׁי חֲדָשִׁים בְּהַתְּחִלַת הַבְּרִיאָה מִשְׁבַּחַר בְּעוֹלָמוֹ
 82 מִצַּד עֲצוּמוֹ הִיא בְּאֶפֶן שְׁתְּשֻׁרֵי הוּא הַחֲדָשׁ הָרֵאשׁוֹן, וְכִשְׁבַּחַר
 83 בְּיַעֲקֹב וּבְנָיו קָבַע בּוֹ הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּעוֹלָמוֹ רֵאשׁ חֲדָשׁ שֶׁל
 84 גְּאוּלָּה, שֶׁהוּא חֲדָשׁ נִסְזוֹן וּמֵאֵד הַבְּחִירָה בְּכַנִּי יִשְׂרָאֵל - יַעֲקֹב וּבְנָיו,
 85 נִסְזוֹן הוּא הַחֲדָשׁ הָרֵאשׁוֹן.
 86 וְהֶעֱנֵן בְּזֵה, דְּהִנֵּה כְּתִיב26 וַיִּקְהָלוּ גו' בְּיַרְח הָאֲתָנִים

(22) תשא לא, יז. (23) אבות רפ"ה. (24) משלי כד, ג. (25) ראה לקו"ת ויקרא א, ב. ובכ"מ. (26) מלכים א, ה, ב.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 שלמה] בַּיְרַח הָאֲתָנִים בחודש תשרי בַּחֹג כַּחַג הַסּוּכוֹת הוּא הַחֹדֶשׁ
 2 הַשְּׁבִיעִי, וּמִבֵּיא רַשׁ"י בפירושו על הפסוק מַה שֶּׁפְּתוּב בְּתַרְגּוּם
 3 יוֹנָתָן בְּיַרְחָא דְעֵתִיקָא דְקָרְן לִיָּה יַרְחָא קְדַמָּא, בחודש
 4 שהעתיקים (הזקנים) קראו לו החודש הראשון ויָכַעַן הוּא יַרְחָא
 5 שְׁבִיעָאָה, וכעת הוא (חודש
 6 תשרי) החודש השביעי וכעת
 7 היינו מְשַׁנְתָּה תוֹרָה, 2
 8 ויְכַתִּיב בְּנִסָּן ועל חודש ניסן
 9 כתוב בתורה שְׁהוּא רֵאשׁ
 10 חֲדָשִׁים, אם כן מעכשיו
 11 נִקְרָא תִּשְׁרֵי שְׁבִיעִי.
 12 וְצִרְיָה לְהִכִּין, מִפְּנֵי מַה
 13 הָיָה תַּחֲלָה תִּשְׁרֵי יַרְחָא
 14 קְדַמָּא החודש הראשון
 15 וְאַחֲרֵי־כֵן נַעֲשֶׂה נִסָּן
 16 חֹדֶשׁ הָרֵאשׁוֹן?
 17 וְאִם מִפְּנֵי שֶׁהֲגֵאוּלָּה
 18 הָיְתָה בְּנִסָּן, לָכֵן נִקְרָא
 19 נִסָּן רֵאשׁוֹן לְחֹדְשֵׁי
 20 הַשָּׁנָה, ואם נאמר שהסיבה
 21 לכך שחודש ניסן נקרא החודש
 22 הראשון היא משום שבחודש זה
 23 הייתה הגאולה והיציאה ממצרים
 24 הָרִי הָא גּוֹפָא קִשְׂיָא, זה
 25 עצמו קשה ודורש ביאור לָמָּה
 26 לֹא הָיְתָה הֲגֵאוּלָּה בְּחֹדֶשׁ
 27 תִּשְׁרֵי אֶלָּא דוּקָא בְּחֹדֶשׁ
 28 נִסָּן. וּבַפֶּרֶט שֶׁבְּתִּשְׁרֵי
 29 הָיְתָה אֲתַחֲלָתָא דְגֵאוּלָּה,
 30 ההתחלה של הגאולה ממצרים
 31 בְּנִסָּן הייתה בחודש תשרי
 32 כְּמֵאֲמַר רַבּוּתֵינוּ ז"ל²⁷
 33 שֶׁכָּבַר בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה בְּטָלָה
 34 עֲבוּדָה מְאֹבֹתֵינוּ
 35 בְּמִצְרַיִם, וְאִם כֵּן, מאחר שכבר מצינו שיש קשר בין היציאה ממצרים
 36 לחודש תשרי לָמָּה לֹא הָיְתָה הֲגֵאוּלָּה בְּתִשְׁרֵי וְגַם לֹא בְּחֹדְשֵׁי הַבָּאִים
 37 עַד חֹדֶשׁ נִסָּן שֶׁהוּא דוּקָא נִקְרָא חֹדֶשׁ שֶׁל גֵּאוּלָּה?
 38 אֶף הֵעֲנִין הוּא²⁸, שְׁחֹדֶשׁ תִּשְׁרֵי שָׁבוּ נִבְרָא הָעוֹלָם יֵשׁ בּוֹ
 39 הַהֲגֵבְלָה דְגֵדְרֵי הָעוֹלָם כְּפִי שֶׁהוּא מַצֵּד סֵדֵר הַהֲשַׁתְּלָשְׁלוֹת
 40 הָעוֹלָם הוּא נִבְרָא כְּעוֹלָם מוּגֵד עִם גְּדִיִּים וְהַגְּבֻלוֹת מִיּוֹחֲדוֹת לוֹ (גְּדִי הַזֵּמֶן,
 41 הַמְּקוֹם וְכֹל שֶׁאֵר הַדְּבָרִים הַמֵּאֲפִינִים נִבְרָא מִדוּד וּמוּגְבֵל) וְהַגְּבֻלוֹת וְהַגְּדִירִים
 42 הֵם כְּתוּצָא מִכֵּן שֶׁהָאוֹר הָאֱלוּקִי שֶׁמְהוּוּה, מְקִיִּים וּמַחִיה אֶת הָעוֹלָם הוּא אוֹר
 43 שֶׁנִּשְׁמָשׁ וְיוֹרֵד מִלְּמַעְלָה לְמַטָּה בְּדֶרֶךְ שֶׁל 'הַשְּׁתַלְשׁוֹת' (כְּמוֹ טַבְעוֹת שֶׁל

44 שרשרת האחויות זו בזו) מדרגה לדרגה, הליך שבמהלכו האור הולך ומתמעט,
 45 הולך ונעשה יותר מצומצם. ויְבָרָה בגדרים ובהגבלות של העולם נִכְלָל גַּם
 46 הָעֲנִין דְּבַחַר בְּעוֹלָמוֹ, היינו הבחירה של הקדוש-ברוך-הוא בעולם היא
 47 באופן כזה שְׁעַם הָיְתוּ עֲנִין הַבְּחִירָה לְמַעְלָה מִהַתְּהוּוֹת הָעוֹלָם,
 48 הָרִי זֶה עֲדִין בְּגֵדְרֵי סֵדֵר
 49 הַהֲשַׁתְּלָשְׁלוֹת ולא למעלה
 50 מזה. דְּהֵנָּה, הַתְּהוּוֹת
 51 הָעוֹלָם וּבִרְיָתוֹ מֵאִין לִישׁ
 52 הִיא מִבְּחִינַת הַמְּלָכוֹת
 53 (כַּנ"ל), שְׁדַרְכָּה הָאוֹר הָאֱלוּקִי
 54 עוֹבֵר וְיוֹרֵד לְבִרְוֹא עוֹלָמוֹת
 55 מוּגְבֵלִים וְהַבְּחִירָה שֶׁל
 56 הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּעוֹלָמוֹ
 57 הוּא עֲנִין מִשְׁכַּחַת סְפִירַת
 58 הַיְסוּד
 59 הַמְּלָכוֹת²⁹ כְּמֵבִיא בְּחִסְדוֹת
 60 ש"ב בְּחִירַת" הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
 61 בְּעוֹלָמוֹת וְהַתְּגֻלוֹת הַרְצוֹן לְבִרְוֹא
 62 אֶת הָעוֹלָם כְּפִי שֶׁהוּא כַּעַת,
 63 עוֹלָם שֶׁל 'תִּיקוֹן' שְׁבוֹ הָאוֹרוֹת
 64 הָאֱלוּקִיִּים כְּלוּלִים זֶה בְּזֶה
 65 וּמֵאוֹחֲרִים זֶה עִם זֶה הוּא עֲנִין
 66 ה'יְחוּד', הַתְּקַשְׁרוֹת וְהַתְּאֲחָדוֹת
 67 שֶׁל הַמִּידוֹת הָעֲלִיּוֹנוֹת שֶׁהִסִּים
 68 וְהַחֲתָם שֶׁלֵּהֶם הוּא מִידַת הַיְסוּד
 69 עִם מִידַת הַמְּלָכוֹת (בְּנִיגוּד לְמַצַּב
 70 שֶׁהִיא לְפָנֵי הַבְּחִירָה בְּעוֹלָם
 71 בְּאוֹפֵן שֶׁל 'תִּיקוֹן', היינו בעולם
 72 הַתְּהוּוֹ שְׁבוֹ אִין יְחוּד וְהַתְּחַבְּרוֹת
 73 וְהַתְּכַלּוֹת שֶׁל הָאוֹרוֹת זֶה עִם
 74 זֶה). וְעֲנִין זֶה (הַבְּחִירָה
 75 בְּעוֹלָמוֹ עִצֵּם הַרְצוֹן שִׁיחִיה
 76 עוֹלָם כֹּזֵה שֶׁלְּמַעְלָה
 77 מִהַתְּהוּוֹת הָעוֹלָם (בְּפוּעֵל)
 78 הוּא עַל-דֶּרֶךְ מֵאֲמַר רַבּוּתֵינוּ ז"ל³⁰ בְּתַחֲלָה עָלָה בְּמַחְשָׁבָה
 79 הָעֲלִיּוֹנָה לְבְּרָא אֶת הָעוֹלָם בְּמִדַּת הַדִּין, וְאַחֲרֵי־כֵן כְּשֶׁרָאָה
 80 הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא שֶׁאִין הָעוֹלָם יְכוּל לְהַתְּקִיִּים אִם מִידַת הַדִּין תְּשַׁלֵּט שְׁתַּף
 81 עֲמוֹ בְּבִרְיָא אֶת מִדַּת הַרְחָמִים, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב³¹ בְּיּוֹם עֲשׂוֹת
 82 הַיּוֹי' אֱלֹקִים אֲרַץ וְשָׁמַיִם. הֵינּוּ שֶׁהַבְּרִיאָה הֵייתָה עַל יְדֵי שִׁתּוּף שְׁנֵי
 83 הַשְּׁמוֹת יַחַד, גַּם שֶׁם הַיּוֹי' מִידַת הַרְחָמִים וְגַם שֶׁם אֱלוּקִים מִידַת הַדִּין. אָמֵן,
 84 גַּם לְאַחֲרֵי הַבְּחִירָה בְּעוֹלָמוֹ, וְלִמְרוֹת שֶׁהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אֵכָן רֹצֵה
 85 בְּעוֹלָם הוּא יִשְׁנֶה עֲדִין הַהֲגֵבְלָה דְּסֵדֵר הַהֲשַׁתְּלָשְׁלוֹת, וְלָכֵן כַּגֵּל
 86 שֶׁכֵּן בְּרִיאָתוֹ וְהִיּוֹתוֹ הִיא עַל-יְדֵי אוֹר שֶׁנִּשְׁמָשׁ וְיוֹרֵד בְּסֵדֵר הַשְּׁתַלְשׁוֹת שְׁבֵא

(27) ר"ה יא, א"ב. 28) בהבא לקמן — ראה גם ד"ה החודש עטר"ת; ה'ש"ת (סה"מ עטר"ת ע' שלב ואילך; ה'ש"ת ע' 28 ואילך).
 (29) ראה סה"מ אע"ת ע' קל. וראה סה"מ תרס"ה ע' קי ואילך. 30) פסיקתא רבתי פ"מ, ב. פרש"י בראשית א, א. 31) בראשית ב, ד.

ביאור בדרך אפשר

1 במדידה ובהדרגה, הרי מצד גדרי העולם עצמו לא יכול להיות הענין
 2 דיציאת מצרים, יציאה מהמיצרים וגבולים של סדר
 3 ההשתלשלות שהרי מדידות והגבלות אלו הם כל מהותו של העולם. וזהו
 4 שפראש-השנה בחודש תשרי שמבטא את ענין בריאת העולם מצד עצמו
 5 רק בטלה עבודה
 6 מאבותינו במצרים, 1
 7 והינו, שהגלוי דראש 2
 8 השנה שהוא אמנם גילוי נעלה
 9 ביותר אבל עדיין מדובר בתוך
 10 הגדרים של סדר השתלשלות
 11 פעל רק לבטל העבודה 5
 12 מהם, אבל לא לצאת 6
 13 ממצרים לגמרי דבר 7
 14 שאפשרי רק על-ידי ביטול 8
 15 מוחלט של הגדרים וההגבלות. 9
 16 ורק כשפסח ביעקב ובניו קבע 10
 17 כאשר לאחר הבחירה בעולם
 18 הקדוש-ברוך-הוא בחר וגילה את
 19 רצונו הפנימי ביעקב ובניו קבע 12
 20 בו בעולם ראש חדש של 13
 21 גאולה, חדש ניסן, שבו 14
 22 נמשך מבחינת התפארת, 15
 23 מידתו של יעקב אבינו שהיא 16
 24 מידת הרחמים (לאחר שבתחילה, 17
 25 היינו כפי שהעולם הוא מצד 18
 26 עצמו, עלה במחשבה שהבריא 19
 27 תהיה במידת הדין (בלבד) 20
 28 ולמעלה יותר, מקור נעלה 21
 29 עוד יותר ממידת התפארת שעם 22
 30 כל מעלתה הרי היא חלק מסדר
 31 ההשתלשלות) עד לבחינת
 32 האור שלמעלה מהשתלשלות, שעל-ידי-זה בכוח גילוי האור
 33 שלמעלה מהמדידה וההגבלה של סדר השתלשלות נעשה הענין דיציאת
 34 מצרים יציאה מהמיצרים והגבולים ומתן-תורה.
 35 וזהו האמור לעיל שבחודש ניסן יש התגלות של מידת הרחמים (תפארת,
 36 מידתו של יעקב אבינו) הוא גם העלוי המעלה והיתרון דניסן לגבי
 37 תשרי, שבתשרי הוא ראש השנה שהוא יום הדין, כמבואר
 38 בדברי חכמינו ז"ל שביום זה האדם וכל העולם נידון על השנה הבאה, ואף
 39 שאמרו חכמינו ז"ל במדרש שעל-ידי תקיעת שופר הקדוש-ברוך-הוא
 40 עומד מפסא דין ויושב על פסא רחמים³², ואם כן לכאורה גם
 41 ראש השנה, חודש תשרי, שייך למידת הרחמים, מפל-מקום הרי זה
 42 בחינת משפט, למרות שבראש השנה יש גם התעוררות של מידת

ביאור בדרך אפשר

43 הרחמים, עדיין באופן כללי הוא יום דין כי התעוררות והתגלות הרחמים היא
 44 בדרך משפט והינו, שהגלוי שנמשך מלמעלה עם היותו גילוי
 45 ממידת הרחמים הוא לפי אפן בהתאם ובמידה של עבודת האדם
 46 באפן של אתערוותא דלתתא, התעוררות (של האדם מצד עצמו)
 47 מלמטה (בשונה מ"אתערוותא
 48 דלעילא" שהיא התעוררות
 49 שנגרמה על-ידי התעוררות
 50 מלמעלה) ולכן הרי זה
 51 במדידה והגבלה שהרי
 52 מובן שהתעוררות שבאה על-ידי
 53 האדם עצמו היא מוגבלת לפי
 54 כוחו ויכולתו של האדם עד כמה
 55 שהוא מסוגל להבין ולהרגיש
 56 וכד', ולא יותר ועל-דרך
 57 שגם לאחר ששתף עמו
 58 מידת הרחמים, ישנן
 59 ההגבלות שמצד גדרי
 60 העולם כשם שמצינו בבריאה
 61 שגם לאחר שהקדוש-ברוך-הוא
 62 שיתף את מידת הרחמים עם
 63 מידת הדין עדיין נברא ונשאר
 64 במהותו עולם מדוד ומוגבל, אף-
 65 על-פי שרק מידת הדין היא
 66 מידה של צמצום והגבלה, כי
 67 מידת הרחמים מתלבשת ופועלת
 68 בתוך המדידה וההגבלה, וכך גם
 69 בענין זה – ההתגלות
 70 והתעוררות של מידת הרחמים
 71 בראש השנה, לאחר תקיעת
 72 שופר, לא משנה את מהותו של
 73 יום זה כיום (דין), מה-שאין-
 74 כן החדש ניסן שבו נגאלו ישראל ממצרים (לא מצד זכותם,
 75 כך שההתגלות והתעוררות הרחמים היא לא בהתאם לכוחם ולא לפי מעלתם
 76 של בני ישראל אלא) מצד חסדו של הקב"ה³³ בעצמו, שזהו
 77 ענין הגלוי וההארה האלוקית מלמעלה שנמשך באפן של
 78 אתערוותא דלעילא, התעוררות מלמעלה, לא מצד האדם למטה, ולכן
 79 גילוי האלוקות מלמעלה והפעולה וההשפעה שלו על נפש האדם הוא
 80 למעלה מהמדידה וההגבלה דסדר השתלשלות³⁴ והוא גילוי
 81 ללא גבולות וגדרים ולכן בכוחו להביא את יציאת מצרים שתוכנה הוא יציאה
 82 מהגדרים והגבלות של האדם והעולם.
 83 (ה) והנה מצד המעלה דניסן לגבי תשרי, כמבואר לעיל בהרחבה
 84 תהיה גם הגאולה העתידה בניסן דוקא. והענין בזה³⁵,

32) פסיקתא דר"כ פיסקא כג (בחודש השביעי). ויק"ר פכ"ט, י. 33) ראה גם שמו"ר פ"ו, ד. 34) ראה גם ד"ה החודש תשל"ה (תורת מנחם — ספר המאמרים אדר ע' צו ואילך). 35) ראה גם ד"ה החודש באוה"ת שם ע' רס ואילך. סד"ה הנ"ל תרנ"ד (סה"מ תרנ"ד ע' קלח). ד"ה הנ"ל תשל"ה. ועוד.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 דְהִנֵּה, בַּגְּמְרָא³⁶ יֵשׁ פְּלוּגְתָא מַחְלוּקָתָא בֵּין רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי
 2 יְהוֹשֻעַ, דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר סְבִירָא-לִיהּ סוֹבֵר דְּבִנְיָסָן נִגְאָלוּ בְנֵי
 3 יִשְׂרָאֵל מִמְצָרִים וּבְתִשְׂרֵי עֲתִידִין לְהִגְאָל מֵהַגְלוֹת הָאֲחֵרוֹנָה, וְרַבִּי
 4 יְהוֹשֻעַ סְבִירָא-לִיהּ סוֹבֵר דְּבִנְיָסָן נִגְאָלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מִמְצָרִים וּבִנְיָסָן
 5 עֲתִידִין לְהִגְאָל מֵהַגְלוֹת
 6 הָאֲחֵרוֹנָה. וְאֶזְדוּ לְשִׁטְתֵיהוּ 1
 7 בְּפְלוּגְתָתָם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי 2
 8 יְהוֹשֻעַ הוֹלְכִים לְשִׁטְתָם 3
 9 בְּמַחְלוּקָתָא שֶׁלָּהֶם בְּאֶפְסָן 4
 10 הַגְּאוּלָּה³⁷ כִּי־צִד תְּהִי 5
 11 הַגְּאוּלָּה הַעֲתִידָה לְבוֹא, דְּרַבִּי 6
 12 אֱלִיעֶזֶר סְבִירָא-לִיהּ סוֹבֵר 7
 13 אִם יִשְׂרָאֵל עוֹשִׂין 8
 14 תְּשׁוּבָה נִגְאָלִין וְאִם לֹא 9
 15 אֵין נִגְאָלִין, וְלִכְּן כִּי־וֹן 10
 16 שְׁלִפִי דַעְתוֹ הַגְּאוּלָּה הַעֲתִידָה 11
 17 תְּבוֹא עַל-יַדִּי תְּשׁוּבָה סְבִירָא- 12
 18 לִיהּ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר סוֹבֵר 13
 19 דְּבְתִשְׂרֵי עֲתִידִין לְהִגְאָל, 14
 20 כִּי אֶז בְּתִשְׂרֵי, בְּמִיחָד בְּעֵשֶׂר 15
 21 יָמֵי תְּשׁוּבָה, מִתְקַבְּלָת 16
 22 הַתְּשׁוּבָה בְּיָתֵר שְׂאֵת³⁸ 17
 23 יוֹתֵר מֵאִשֶׁר בְּכָל שְׂאֵר יָמוֹת 18
 24 הַשָּׁנָה. וְרַבִּי יְהוֹשֻעַ 19
 25 סְבִירָא-לִיהּ סוֹבֵר דְּכְתִיב³⁹ 20
 26 לֹא בְּכֶסֶף תִּגְאָלוּ, וְיֵשׁ 21
 27 לְפָרֵשׁ אֵת הַפְּסוּק בְּמוֹבֵן זֶה 22
 28 שֶׁהַגְּאוּלָּה הַעֲתִידָה לֹא תְּבוֹא 23
 29 בּוֹכּוֹת שְׁבִנֵי יִשְׂרָאֵל יִהְיוּ רְאוּיִם 24
 30 לָה כְּמוֹ תְּשׁוּלוֹם בְּכֶסֶף עַל 25
 31 רְכִישָׁה, יִהְיוּ שֶׁהַגְּאוּלָּה תְּבוֹא 26
 32 לֹא בְּתְשׁוּבָה וּמַעֲשִׂים 27
 33 טוֹבִים (דְּאֶפִּילוּ אֵין 28
 34 עוֹשִׂין תְּשׁוּבָה 29
 35 נִגְאָלִין⁴⁰), וְלִכְּן סְבִירָא- 30
 36 לִיהּ סוֹבֵר רַבִּי יְהוֹשֻעַ שְׁבִנְיָסָן 31
 37 עֲתִידִין לְהִגְאָל, כְּמוֹ בְּיַצִּיאַת מְצָרִים שְׁלֹא נִגְאָלוּ מִצַּד 32
 38 זְכוּתָם, שֶׁהָרִי בְּאוֹתָהּ שַׁעַר לֹא הָיוּ לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל תּוֹרָה וּמִצְוֹת וְאֲדַרְבָּה הָיוּ 33
 39 שְׂקוּעִים בְּטוֹמְאָת מְצָרִים אֲלֹא יַצִּיאָה מִמְצָרִים הֵייתָה עַל-יַדִּי הַגְּלוּי 34
 40 מִלְּמַעְלָה מִצַּד חֲסִדוֹ שֶׁל הַקָּב"ה וְכִן יִהְיֶה גַם בְּגְאוּלָּה הַעֲתִידָה וְאִם 35
 41 כֵּן רְאוּיִ שֶׁהַגְּאוּלָּה הַעֲתִידָה תְּהִי בְּנִיָסָן כְּמוֹ יַצִּיאָה וְהַגְּאוּלָּה מִמְצָרִים. 36
 42 וְיֵשׁ לְהוֹסִיף, שְׁזָהוּ גַם תִּכְּן פְּלוּגְתָתָם מַחְלוּקָתָם שֶׁל רַבִּי אֱלִיעֶזֶר

וְרַבִּי יְהוֹשֻעַ בְּנוֹגֵעַ לְכָל־לוֹת הַשְּׂפָעָה שֶׁל הַשְּׂפָעָה וְהַחֲיוֹת הָאֵלוּקִית
 בְּעוֹלָם⁴¹, דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר סְבִירָא-לִיהּ סוֹבֵר שְׁכַל הָעוֹלָם כּוֹלוּ
 מִמִּימֵי אוֹקְיָנוֹס (מִמִּימֵי שֶׁל מִטָּה מִי הֵים וְלֹא מִמִּימֵי שֶׁל
 מַעְלָה מִי הַגְּשָׁמִים) הוּא שׁוֹתָה, שְׁנַאֲמַר⁴² וְאֵד יַעֲלָה מִן הָאָרֶץ
 (שְׂשֻׁתָה בְּאָרֶץ וְעָלָה)
 וְהִשְׁקָה אֵת כָּל פְּנֵי הָאֲדָמָה,
 הַגְּשָׁמִים נִצְרִים בְּאֲמַצְעוֹת "אֵד"
 שְׁעוֹלָה מִמִּי הֵים נִמְצָא שְׁעִיקָר
 הַחֲיוֹת וְהַשְּׂפָעָה בְּאִים לְעוֹלָם
 מֵהֵמִים שֶׁלִּמְטָה דְּהִנְיָו,
 וְהַמְשַׁמְעוֹת שֶׁל הַדְּבָרִים
 בְּרוּחָנוּת הִיא שְׂהַשְּׂפָעָה
 שְׁבָאָה וְיוֹרֶדֶת לְעוֹלָם
 מִלְּמַעְלָה הִיא עַל-יַדִּי
 הַקְּדָמָת אֲתַעְרוֹתָא
 דְּלִתְתָא, הַתְּעוֹרְרוֹת (שֶׁל
 הָאָדָם) מִלְּמַטָּה לְמַעְלָה
 (עַל-דֶּרֶךְ עֲבוֹדַת
 הַתְּשׁוּבָה שְׁעִיקָרָה מִצַּד הָאָדָם
 עֲצוּמָה), וְרַבִּי יְהוֹשֻעַ חוֹלֵק
 עַל רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הָאוֹמֵר כִּי עִיקָר
 הַשְּׂפָעָה בְּאֵי בְּכּוֹח "אֲתַעְרוֹתָא
 דְּלִתְתָא" סְבִירָא-לִיהּ וְרַבִּי
 יְהוֹשֻעַ סוֹבֵר כִּי כָּל הָעוֹלָם
 כּוֹלוּ מִמִּימֵי הָעֲלִיּוֹנִים
 הוּא שׁוֹתָה, וְעִיקָר הַחֲיוֹת
 וְהַשְּׂפָעָה הִיא מִמִּי הַגְּשָׁמִים
 שְׁנַאֲמַר⁴³ לְמִטְרַת הַשָּׁמַיִם
 תְּשֻׁתָה מִיָּם, דְּהִנְיָו,
 וְהַמְשַׁמְעוֹת הַרוּחָנוּתִית שֶׁל הַדְּבָרִים
 הִיא שְׁעִיקָר הַשְּׂפָעָה שֶׁל
 הַחֲיוֹת הָאֵלוּקִית לְעוֹלָם הַזֶּה
 הִיא בְּאֶפְסָן שֶׁל אֲתַעְרוֹתָא
 דְּלַעֲיָלָא מִצַּד עֲצָמָה וְלֹא
 בְּעַקְבוֹת הַתְּעוֹרְרוֹת מִצַּד הָאָדָם
 וְזֹאת בְּהַתָּאם לְשִׁטְתוֹ הָאוֹמְרָה לְגַבִּי הַגְּאוּלָּה שֶׁתְּבוֹא בְּנִיָסָן, זְמַן הַהַתְּגַלּוֹת
 הָאֵלוּקִית מִלְּמַעְלָה.
 וְהִנֵּה, אִף שְׁבַגְמְרָא יֵשׁ פְּלוּגְתָא מַחְלוּקָתָא אִם בְּתִשְׂרֵי עֲתִידִין
 לְהִגְאָל אוֹ בְּנִיָסָן עֲתִידִין לְהִגְאָל, מְכַל-מְקוֹם, בְּמִדְרָשׁ⁵
 הַקָּרִיעַ וְסִתָּם בְּעוֹרָה מְבִלִי לְפָרֵשׁ וְלַחֲזִכִּיר שִׁישׁ מַחְלוּקָתָא בְּדָבָר
 כְּרַבִּי יְהוֹשֻעַ דְּבִנְיָסָן עֲתִידִין לְהִגְאָל⁴⁴. וְהוּא הִסִּיבָה לְכַן

(36 ר"ה יא, רע"א. 37) סנהדרין צז, סע"ב. 38) רמב"ם הל' תשובה פ"ב ה"ו. 39) ישעי' נב, ג. 40) פרש"י סנהדרין שם. 41) תענית ט, ב (ובפרש"י). 42) בראשית ב, ו. 43) עקב, יא, יא. 44) ראה גם ד"ה הנ"ל תרנ"ד; עטר"ת; היש"ת (סה"מ תרנ"ד ע' קלה; עטר"ת

ביאור בדרך אפשר

1 שהמדרש מקבל את דעת רבי יהושע כדבר מוחלט ואפילו לא מזכיר שקיימת
 2 דעה אחרת היא מצד המעלה דניסן לגבי תשרי, כמבואר לעיל
 3 שענינו של חודש ניסן הוא גילוי מלמעלה באפן של אתערותא
 4 דלעילא, ולכן הוא למעלה מהמדידה וההגבלה דסדר
 5 השתלשלות, כנ"ל.
 6 אמנם עדין צריך להבין, 1
 7 לגופו של ענין מדוע באמת 2
 8 חודש ניסן שבו יש התעוררות 3
 9 מלמעלה עדיף על חודש תשרי
 10 שבו יש התעוררות מצד האדם
 11 שהרי ידוע שאמנם יש מעלה 5
 12 ויתרון ב"אתערותא דלעילא" כי 6
 13 היא מעל ומעבר למדידות 7
 14 ולהגבלות של האדם ושל העולם 8
 15 אך מצד שני ידוע שיש גם 9
 16 מעלה ויתרון באתערותא
 17 דלעילא שבאה על-ידי
 18 הקדמת אתערותא
 19 דלתתא דוקא, לגבי 12
 20 אתערותא דלעילא מצד
 21 עצמה כי באופן כזה האדם 14
 22 הוא כלי ראוי ומוכן לקלוט 15
 23 כראוי את ה"אתערותא
 24 דלעילא". כמבאר⁴⁵ בחסידות 16
 25 בענין המשמעות הרוחנית
 26 הפנימית של דברי חכמינו ז"ל 18
 27 אשר שעניינה הוא 'מקבל' של 19
 28 השפע מלמעלה מזרעת 20
 29 תחלה היינו התעוררות
 30 מלמטה יולדת זכר⁴⁶ גורמת 22
 31 המשכה של התעוררות מלמעלה,
 32 בחינת זכר שענינו 'משפיע',
 33 שעל-ידי הקדמת
 34 אתערותא דלתתא כשלב 25
 35 ראשון (אשר מזרעת
 36 תחלה) אזי נמשך הגלוי
 37 מלמעלה ונקלט היטב בבחינת פנימיות, ויש לו קיום ותקף
 38 (יולדת זכר), מה-שאין-כן פשאישי מזריע תחלה, שנמשך
 39 הגלוי מלמעלה ה"אתערותא דלעילא" ללא הקדמת אתערותא
 40 דלתתא, אזי יולדת נקבה, שהגלוי הוא בבחינת חיזוניות
 41 בלבד ואינו נקלט כראוי, ואין לו קיום ותקף (על-דרך דברי חכמינו
 42 ז"ל שלפעמים הכתוב מתייחס לאיש זכר בלשון נקבה כי באותו ענין תש

ביאור בדרך אפשר

נחלש כחו פנקבה⁴⁷), וכיון שבניסן עתידין להגאל, באפן
 של אתערותא דלעילא מצד עצמה, ללא כל התעוררות מלמטה
 מצד האדם כשם שהיה ביציאת מצרים הרי בגאולה באופן כזה יחסר
 לכאורה העלוי והיתרון שבהקדמת אתערותא דלתתא, שדוקא
 על-ידי-זה יולדת זכר ואם
 כן מדוע מדגישים כל כך את
 המעלה של חודש ניסן כזמן של
 "אתערותא דלעילא" עד
 שבגללה גם הגאולה העתידה
 תהיה דווקא בחודש ניסן?
 אך הענין הוא, שלעתידי-
 לבא פתיב⁴⁸ ולציון
 יאמר איש ואיש יולד בה
 והוא יכוננה עליון,
 והינו, שיהיה הגלוי והרי
 "לידה" היא גילוי (כמבואר
 בחסידות שהגלות נמשלה
 לעיבור והגאולה נמשלה ללידה)
 ממקום שורש ומקור נעלה
 מאד, שזהו ענין והוא
 יכוננה עליון, שענין
 הגאולה נבנה ונוצר מבחינה
 עליונה ביותר, "עליון" ולכן
 כיוון שהגילוי הוא ממקור נעלה
 מאד איש ואיש יולד, ויש
 לפרש את דיוק לשון הכתוב
 "איש ואיש יולד" במובן זה
 שגם פאשר איש מזריע
 תחלה, והתחלת התעוררות
 היא בדרך השפעה מלמעלה,
 "אתערותא דלעילא", יהיה
 נולד איש (זכר).
 והענין בזה, שהמעלה
 שבאתערותא דלעילא
 שעל-ידי הקדמת
 אתערותא דלתתא
 שהודות לה ההארה וההתגלות של ה"אתערותא דלעילא" נקלטת בפנימיות,
 כמבואר לעיל, היא דוקא לגבי אתערותא דלעילא הבאה
 מעצמה לגמרי, שלא על-ידי עבודה מצד האדם מלמטה כלל,
 אך יש גם אתערותא דלעילא נעלית יותר, והינו, "אתערותא
 דלעילא" כו' שלאחרי האתערותא דלעילא שעל-ידי הקדמת
 אתערותא דלתתא, עם כל היתרונות שלה אזי נמשכת אתערותא

ע' שלב; ה'ש"ת ע' 28. ועוד). (45) ראה לקו"ת ויקרא ב, ג. תזריע כ, ב. ובכ"מ. (46) ברכות ס, א. פרש"י ויגש מו, טו. (47) ע"פ ברכות לב, א. ועוד. (48) תהלים פז, ה. וראה תו"א מקץ לו, ג ואילך.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 דְלַעֲיֵלָא נוספת שְהִיא לְעֵילָא וּלְעֵילָא יוֹתֵר, מִמְקוֹם שְאִין
 2 אֲתַעְרוּתָא דְלִתְתָא מִגַּעַת שָם פְּלִל, שהרי גם ה"אתערותא דלתתא"
 3 הכי נעלית היא מוגבלת לפי כוחו ויכולתו של האדם וּבְאֲתַעְרוּתָא
 4 דְלַעֲיֵלָא זו השנייה, שבאה אחרי ה"אתערותא דלעילא" הראשונה (שיש
 5 בה יתרון בגלל שהיא נגרמת על ידי עבודת האדם והעובדה
 6 שהאדם ראוי מוכשר לקלוט אותה, אבל יש בה גם חסרון כי
 7 סוף סוף היא לפי ערך התעוררות של אדם מוגבל)
 8 יִשְׁנֵן ב' הַמַּעֲלוֹת⁴⁹, שני היתרונות גם יחד הן מעלת
 9 הָאוֹר שְלִמְעָלָה וְהַהֲגָבָה דְסֵדֵר הַשְׁתַּלְשְׁלוֹת,⁹
 10 כִּי הַיּוֹתָה "אתערותא דלעילא" שלא תלויה בעבודת האדם ולא
 11 מותאמת לפי מידתו המוגבלת וְהֵן הַמַּעֲלוֹת שְנִמְשָׁף
 12 בְּבַחֲיַנַת פְּנִימִיּוֹת, וְיֵשׁ לוֹ קִיּוֹם וְתַקְּפָא, כִּי הִיא בֵּאֵה
 13 בְּהוֹסְפָה עַל "אתערותא דלעילא" בעקבות "אתערותא דלתתא"
 14 שֶׁל הָאָדָם שְׁזָהוּ עֲנֵן שֶׁל אָדָם וְנִוְדָה לָךְ שִׁיר חֲדָשׁ, לְשׁוֹן זְכָר⁵⁰, וְזָהוּ
 15 גַּם מֵאֲפֵלָה לְאוֹר גְּדוֹל⁵¹, לְשׁוֹן זְכָר. וְאֵף שְׁמִבְּאָר
 16 בְּשַׁעְרֵי אוֹרָה⁵² בְּדִיּוּק לְשׁוֹן הַפְּתוּב⁵³ לְיַהוּדִים הַיְתָה
 17 לְמַעְלָה מְאוֹר, מִפְּלִמְקוֹם, הָעֲלוּי דְאוֹרָה הוּא רַק בְּיַחַס
 18 לְאוֹר סְתָם, אֲכַל אוֹר גְּדוֹל הוּא לְמַעְלָה גַּם מִבְּחִינַת
 19 אוֹרָה⁵⁴.
 20 וְכֵן תְּהִיָּה לָנוּ, שְׁבִנִּיסָן עֲתִידִין לְהַגְּאֵל עַל-יְדֵי מְשִׁיחַ
 21 צְדִקְנוּ בְּגֵאֲלָה הָאֲמֵתִית וְהַשְּׁלֵמָה שְׂאִין אֲחֵרִיָּה
 22 גְלוּת⁵⁰, וְעוֹד לְפִנְיֵי-זֶה יִקְיָם מֵהַ שְׁפָתוֹב לְיַהוּדִים הַיְתָה
 23 אוֹרָה וְשִׁמְחָה וְשִׁשׁוֹן וִיקָר, הֵן כְּדִרְשַׁת חֲכָמֵינוּ ז"ל⁵⁵
 24 אוֹרָה זֶה תּוֹרָה, שְׁמִחָה זֶה יוֹם טוֹב, שְׁשׁוֹן זֶה מִילָה, וִיקָר
 25 אֵלּוּ תְּפִלִּין (וְכִינֵן שְׁהַקְּשָׁה כָּל הַתּוֹרָה בְּלָה לְתַפְלִין⁵⁶,
 26 הָרִי זֶה כּוֹלֵל אֵת כָּל הַתּוֹרָה בְּלָה), וְהֵן אוֹרָה וְשִׁמְחָה
 27 וְשִׁשׁוֹן וִיקָר כְּפִשׁוּטָם, כֵּן תְּהִיָּה לָנוּ⁵⁷.
 28 — "למען תהיה תורת ה' בפיך" הרי זה כולל את כל התורה
 29 בְּלָה), וְהֵן אוֹרָה וְשִׁמְחָה וְשִׁשׁוֹן וִיקָר כְּפִשׁוּטָם, כֵּן תְּהִיָּה
 30 לָנוּ⁵⁷.
 31 "אשר גאלנו" הנאמרת לביל הסדר מֵאֲפֵלָה לְשׁוֹן נִקְבָה לְאוֹר גְּדוֹל⁵¹,
 32 לְשׁוֹן זְכָר וְלֹא "לאורה" לְשׁוֹן נִקְיָה, לְהַדְגִּישׁ אֵת מַעֲלַת הַגְּאוּלָּה שְהִיא
 33 אוֹר הַחוּדֵר בְּפִנְיִמִיּוֹת וּבְתוֹקָא.

(49) ראה גם לקו"ת שה"ש כד, ב. 50) תוד"ה ה"ג ונאמר — פסחים קטז, ב. 51) נוסח ברכת אשר גאלנו — פסחים שם. 52) שער הפורים ד"ה וקבל היהודים פל"ב ואילך (צח, ב ואילך). 53) אסתר ח, טז. 54) ראה גם ספר הערכים-חב"ד (כרך ד) ערך אורה בתחילתו. 55) מגילה טז, ב. 56) קידושין לה, א. וש"ג. 57) נוסח הבדלה דמוצש"ק.